

Leksykon prawa cywilnego – część ogólna

100 podstawowych haseł

Pod redakcją
Ewy Bagińskiej

Wydawnictwo C.H. Beck

Leksykon prawa cywilnego
– część ogólna
100 podstawowych haseł

W sprzedaży:

PRAWO CYWILNE 2011

Teksty Ustaw Becka

K. Pietrzykowski (red.)

PRAWO CYWILNE. ORZECZNICTWO. TOM II

Zbiory Orzecznictwa Becka

K. Pietrzykowski (red.)

PRAWO CYWILNE. ORZECZNICTWO. TOM III

Zbiory Orzecznictwa Becka

K. Czajkowska-Matosiuk

**PRAWO CYWILNE – CZĘŚĆ OGÓLNA,
PRAWO RZECZOWE I ZOBOWIĄZANIA, wyd. 2**

Aplikacje Prawnicze

Kodeks cywilny, wyd. 18

Edycja Sądowa

 www.edukacjaprawnicza.pl

Legalis

System Informacji Prawnej

www.sklep.beck.pl

[Kup książkę](#)

Leksykon prawa cywilnego – część ogólna

100 podstawowych haseł

Pod redakcją
Ewy Bagińskiej

Wydawnictwo C.H. Beck
Warszawa 2011

[Kup książkę](#)

Autorzy leksykonu:

Izabela Adrych [I.A.], Ewa Bagińska [E.B.],
Małgorzata Balwicka-Szczyrba [M.B.-S.], Hanna Czerwińska [H.C.],
Krzysztof Czub [K.C.], Grzegorz Karaszewski [G. Kar.],
Grzegorz Kuczyński [G. Kucz.], Anita Lutkiewicz-Rucińska [A. L.-R.],
Maja Maciejewska-Szałas [M. M.-S.], Beata Ruszkiewicz [B. R.],
Anna Stępień -Sporek [A. S.-S.], Anna Sylwestrzak [A.S.]

Redakcja: Joanna Ablewicz

© **Wydawnictwo C.H. Beck 2011**

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H. Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-2552-1

ISBN e-book 978-83-255-2553-8

[Kup książkę](#)

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	IX
Wykaz skrótów	XIII
Literatura podstawowa	XVII
AUKCJA	1
BEZPRAWNOŚĆ	5
BEZSKUTECZNOŚĆ WZGLĘDNA CZYNNOŚCI PRAWNEJ	8
BEZSKUTECZNOŚĆ ZAWIESZONA CZYNNOŚCI PRAWNEJ	12
BEZWZGLĘDNA NIEWAŻNOŚĆ CZYNNOŚCI PRAWNEJ	15
BŁĄD	19
BRAK ŚWIADOMOŚCI LUB SWOBODY	22
CIĘŻAR DOWODU	26
CZĘŚĆ SKŁADOWA RZECZY	30
CZYNNOŚCI PRAWNE KAUZALNE I ABSTRAKCYJNE ..	34
CZYNNOŚĆ PRAWNA	38
DOBRA NIEMATERIALNE	44
DOBRA OSOBISTE	46
DOBRA WIARA	50
DOMNIEMANIE FAKTYCZNE	54
DOMNIEMANIE PRAWNE	58
EKSPEKTATYWA PRAWA	62
EUROPEIZACJA PRAWA PRYWATNEGO	65
FIRMA	69
FORMA CZYNNOŚCI PRAWNYCH	71
FORMA ELEKTRONICZNA	75
FORMA NASTĘPCZYCH CZYNNOŚCI PRAWNYCH	80
FORMA PISEMNA ZWYKŁA	84
FORMY PISEMNE KWALIFIKOWANE	88
GOSPODARSTWO ROLNE	92
GROŹBA	94
GRUNT	99

SPIS TREŚCI

KONFUZJA PRAW	103
KONSUMENT	104
KONWALIDACJA CZYNNOŚCI PRAWNYCH	107
KONWERSJA	110
KSIĘGI STANU CYWILNEGO	112
LIST INTENCYJNY	115
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	117
MIENIE I MAJĄTEK	121
NADUŻYCIE PRAWA PODMIOTOWEGO	125
NASCITURUS	129
NEGOCJACJE	131
NIERUCHOMOŚĆ BUDYNKOWA	134
NIERUCHOMOŚĆ LOKALOWA	137
OCHRONA DÓBR OSOBISTYCH	139
OFERTA I JEJ PRZYJĘCIE	146
OSOBA FIZYCZNA	150
OSOBA PRAWNA	155
OŚWIADCZENIE WIEDZY	159
OŚWIADCZENIE WOLI	160
PEŁNOMOCNICTWO	163
PEŁNOMOCNIK RZEKOMY	169
PISMO POTWIERDZAJĄCE ZAWARCIE UMOWY	170
PODSTĘP	173
POLECENIE	177
POZORNOŚĆ	181
POŻYTKI	185
PRAWA AKCESORYJNE	188
PRAWO CYWILNE	190
PRAWO PODMIOTOWE	195
PROKURA	200
PRZEDAWNIEŃ (ISTOTA)	203
PRZEDMIOTY INNE NIŻ RZECZY	207
PRZEDSIĘBIORCA	210
PRZEDSIĘBIORSTWO	214
PRZEDSTAWICIELSTWO USTAWOWE	219
PRZERWANIE BIEGU PRZEDAWNIEŃ	223
PRZETARG	226

PRZYNALEŻNOŚĆ	230
PUBLICZNE OSOBY PRAWNE	233
RZECZ	237
SKARB PAŃSTWA	241
STAN CYWILNY	244
STOSUNEK CYWILNOPRAWNY	245
STWIERDZENIE ZGONU	248
SUKCESJA SYNGULARNA (NASTĘPSTWO PRAWNE POD TYTUŁEM SZCZEGÓLNYM)	249
SUKCESJA UNIWERSALNA (NASTĘPSTWO PRAWNE POD TYTUŁEM OGÓLNYM)	251
SUROGACJA	253
SWOBODA ZAWIERANIA UMÓW	256
TEORIA ORGANÓW OSOBY PRAWNEJ	258
TERMIN	261
TERMINY PRZEDAWNIEŃ	265
TERMINY ZAWITE	271
UBEZWŁASNOWOLNIENIE	274
UCHWAŁA	277
UŁOMNA OSOBA PRAWNA	280
UMOWA	282
UMOWY ADHEZYJNE	284
UZNANIE ROSZCZENIA	286
UZNANIE ZA ZMARŁEGO	290
WADIUM	293
WARUNEK	295
WIERZYTELNOŚĆ	300
WZGLĘDNA NIEWAŻNOŚĆ CZYNNOŚCI PRAWNEJ (WZRUSZALNOŚĆ)	301
ZASADY PRAWA CYWILNEGO	304
ZASADY WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO	306
ZASTĘPCZE OŚWIADCZENIE WOLI	309
ZAWIESZENIE BIEGU PRZEDAWNIEŃ	311
ZBYCIE PRZEDSIĘBIORSTWA	314
ZDARZENIA CYWILNOPRAWNE	319
ZDOLNOŚĆ DO CZYNNOŚCI PRAWNYCH	322
ZDOLNOŚĆ PRAWNA	327

SPIS TREŚCI

ZGODA OSOBY TRZECIEJ	330
ŹRÓDŁA PRAWA CYWILNEGO	334
INDEKS RZECZOWY	339

SŁOWO WSTĘPNE

Leksykon prawa cywilnego – część ogólna jest nową pozycją o charakterze encyklopedycznym. Zawiera on wybór 100 najważniejszych haseł z części ogólnej prawa cywilnego, które przybliżają Czytelnikowi podstawowe instytucje i pojęcia prawa cywilnego. Hasła opracowane zostały przez pracowników naukowych Katedry Prawa Cywilnego Uniwersytetu Gdańskiego, którzy jednocześnie wykonują różne zawody prawnicze. Umożliwiło to przedstawienie zarówno teoretycznych (doktrynalnych), jak i praktycznych aspektów stosowania większości omówionych instytucji.

Wybór haseł jest autorski, tzn. Redaktor i Autorzy wspólnie zdecydowali o tym, jakie pojęcia powinny znaleźć się w zbiorze „100” podstawowych haseł z zakresu części ogólnej prawa cywilnego. Po pierwsze zatem, w zbiorze znalazły się hasła o teoretycznym charakterze, które stanowią fundament nauki prawa cywilnego. Po drugie, Autorzy przyjęli założenie, że pewnym instytucjom warto poświęcić więcej uwagi ze względu na ich doniosłość praktyczną. W związku z tym, a także z uwagi na chęć zachowania proporcji treści poszczególnych haseł, niektóre z nich

podzielono na kilka mniejszych (dotyczy to np. formy czynności prawnej, przedawnienia, osób prawnych, pełnomocnictwa). Instytucje części ogólnej prawa cywilnego z natury rzeczy nawiązują do całego prawa prywatnego. Dlatego też Czytelnik odnajdzie w esejach wiele odniesień do prawa rzeczowego, rodzinnego, spadkowego, prawa zobowiązań, czy też do prawa handlowego. W treści poszczególnych opracowań uwzględniono zarówno klasyczne, powszechnie aprobowane poglądy nauki obecne w podręcznikach A. Woltera, Z. Radwańskiego, S. Grzybowskiego oraz E. Gniewka (zob. wykaz literatury podstawowej), jak i przyszłe kierunki rozwoju niektórych instytucji. Ponadto, przytoczono wybrane, najważniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego, pomagające wyjaśnić wątpliwości interpretacyjne.

Leksykon nie jest podręcznikiem prawa cywilnego. Jego celem jest po pierwsze, pomoc w nauce prawa cywilnego dla studentów różnych kierunków studiów, w szczególności prawa, administracji, zarządzania lub politologii. Syntetyczne opracowanie haseł umożliwia szybkie dotarcie do wiadomości i ich sprawdzenie. *Leksykon* może być traktowany jako pomoc dydaktyczna do wykładu o podstawowych instytucjach prawa cywilnego w szkołach wyższych. Po drugie, dzięki alfabetycznemu układowi haseł, *Leksykon* jest wygodną pozycją referencyjną dla praktyków, pracowników administracji publicznej, dziennikarzy i innych osób, dla których wynikała potrzeba uzyskania efektywnej i zwiezłej informacji na temat określonej instytucji lub pojęcia z zakresu prawa cywilnego.

Czytelników pragnących pogłębić wiedzę z prawa cywilnego należy odesłać do najszerzego opracowania w tej dziedzinie, tj. do Systemu Prawa Prywatnego [zwłaszcza Część ogólna, t. 1, M. Saffan (red.) i t. 2, Z. Radwański (red.)], a także do podręczników oraz komentarzy. Zestawienie tych pozycji zawiera wykaz

Literatury Podstawowej. Z uwagi na ograniczenia redakcyjne w wykazie tym nie zamieszczono dzieł monograficznych, artykułów oraz glos. Natomiast w literaturze podanej pod hasłami znajdują się odniesienia do wykorzystanych źródeł. Literatura ta w żadnym razie nie jest kompletna, stanowić ma jedynie pierwszą pomoc w znalezieniu dalszych opracowań (monografii, artykułów, glos) na dany temat.

Opracowania poszczególnych haseł są dziełem autorskim; za treść i wyrażone w nich poglądy odpowiadają ich autorzy.

dr hab. *Ewa Bagińska*, prof. UG i prof. UMK

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa

JęzPolU.....	ustawa z 7.10.1999 r. o języku polskim (Dz.U. Nr 90, poz. 999 ze zm.)
KC.....	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KRO.....	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
KWU.....	ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.)
KZ.....	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 599)
PodElektrU.....	ustawa z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. Nr 130, poz. 1450 ze zm.)
PrASC	ustawa z 29.9.1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688 ze zm.)
PrAut.....	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)
PrBank.....	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.)

WYKAZ SKRÓTÓW

PrNot.....	ustawa z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369 ze zm.)
PrPras.....	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.)
PrSpółdz	ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.)
PrUpadNaprz	ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.)
PrWłPrzem.....	ustawa z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.)
PWKC	ustawa z 23.4.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm.)
WłLokU	ustawa z 24.6.1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.)
ZNKU.....	ustawa z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1053 ze zm.)

2. Czasopisma

AUMCS.....	<i>Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska</i>
EP.....	Edukacja Prawnicza
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP.....	Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP	Monitor Prawniczy
NP.....	Nowe Prawo
ONSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych

WYKAZ SKRÓTÓW

OSN.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izby Cywilnej)
OSNAPiUS.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNCP.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izby Cywilnej i Pracy)
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA.....	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
NP	Nowe Prawo
NPN	Nowy Przegląd Notarialny
Pal.	Palestra
PiM	Prawo i Medycyna
PiP	Państwo i Prawo
PN.....	Przegląd Notarialny
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Bank.....	Prawo Bankowe
PS	Przegląd Sądowy
Prz. Sejm.	Przegląd Sejmowy
PUG.....	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	Rejent
RPEiS.....	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC.....	Studia Cywilistyczne
SP	Studia Prawnicze
SPE.....	Studia Prawno-Ekonomiczne
ST	Samorząd Terytorialny
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
ZNUJ.....	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

3. Inne

apr.	aprobujący
art.	artykuł
ETS.....	Europejski Trybunał Sprawiedliwości

WYKAZ SKRÓTÓW

itd.	i tak dalej
m.in.....	między innymi
m.zd.....	moim zdaniem
n.	następna (-e, -y)
niepubl.....	niepublikowana (-e, -y)
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
orz.	orzeczenie
PECL.....	<i>Principles of European Contract Law</i>
post.....	postanowienie
poz.....	pozycja
red.	redakcja
SN	Sąd Najwyższy
t.j.	tekst jednolity
tj.	to jest
uchw.	uchwała
UE	Unia Europejska
uzas.	uzasadnienie
wyr.....	wyrok
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz

LITERATURA PODSTAWOWA

- J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiągalski, R. Markiewicz, E. Traple*, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, wyd. 4, Kraków 2005;
- M. Bednarek*, Mienie. Komentarz do art. 44–55³ KC, Kraków 1997;
- A. Brzozowski, W. Kocot, E. Skowrońska-Bocian*, Prawo cywilne. Część ogólna, wyd. 1, Warszawa 2010;
- W. Czachórski*, Zobowiązania. Zarys wykładu, wyd. 7, Warszawa 1999; wyd. 8, Warszawa 2003; wyd. 9, Warszawa 2004;
- S. Dmowski, S. Rudnicki*, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Warszawa 2002;
- A. Doliwa*, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2004;
- E. Gniewek*, Prawo rzeczowe, Warszawa 2000;
- E. Gniewek* (red.), Podstawy prawa cywilnego, Warszawa 2010;
- S. Grzybowski*, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1985;
- J. Ignatowicz, K. Stefaniuk*, Prawo rzeczowe, wyd. 2 zm., Warszawa 2006;
- A. Kawałko, H. Witczak*, Prawo cywilne – część ogólna, wyd. 3, Warszawa 2010;
- Kodeks Cywilny. Komentarz praca zbiorowa, *Z. Resich, J. Ignatowicz, J. Pietrzykowski, I. Bielecki* (red.), t. 1, Warszawa 1972;
- Kodeks cywilny z komentarzem, *J. Winiarz* (red.), t. 1, wyd. 2, Warszawa 1989;
- Kodeks cywilny. Komentarz, *K. Pietrzykowski* (red.), t. 1, wyd. 2, Warszawa 1999; wyd. 3, Warszawa 2002, Warszawa 2004;
- Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz, *M. Pyziak-Szafnicka* (red.), Warszawa 2009;
- Kodeks cywilny. Komentarz, *E. Gniewek* (red.), Warszawa 2006, Warszawa 2008;
- Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1. Część ogólna, *A. Kidyba* (red.), Warszawa 2009;
- Kodeks cywilny. Komentarz, *K. Pietrzykowski* (red.), t. 1, Warszawa 2004, Warszawa 2005;

- R. Longchamps de Bérrier, Zobowiązania, Poznań 1948;
E. Łętowska, Podstawy prawa cywilnego, Warszawa 1998;
E. Łętowska, Prawo umów konsumenckich, wyd. 2, Warszawa 2002;
A. Ohanowicz, J. Górski, Zarys prawa zobowiązań, Warszawa 1970;
Z. Radwański, Zobowiązania – część ogólna, Warszawa 1995;
Z. Radwański (red.), System Prawa Prywatnego, t. 2. Prawo cywilne – część ogólna. Suplement, Warszawa 2004;
Z. Radwański, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2009;
Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania – część ogólna, wyd. 9, Warszawa 2010;
W. Rozwadowski, Prawo rzymskie. Zarys wykładu wraz z wyborem źródeł, Poznań 1992;
T. Sokołowski, Prawo rodzinne. Zarys wykładu, wyd. 5, Poznań 2010;
System Prawa Cywilnego, t. 1, S. Grzybowski (red.), Ossolineum 1974; t. 2, J. Ignatowicz (red.), Ossolineum 1977; t. 3, cz. 1, Z. Radwański (red.), Ossolineum 1981;
System Prawa Prywatnego, Z. Radwański (red.): Prawo cywilne – część ogólna, t. 1, M. Saffjan (red.), Warszawa 2007, t. 2, Z. Radwański (red.), Warszawa 2002, Suplement, Warszawa 2004, wyd. 2, Warszawa 2008;
System Prawa Rodzinnego i Opiekuńczego, J. Piątowskiego (red.), Ossolineum 1985;
Z. Radwański (red.), Zielona Księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2006;
E. Skowrońska-Bocian, Prawo cywilne. Część ogólna. Zarys wykładu, Warszawa 2005;
A. Stelmachowski, Zarys teorii prawa cywilnego, Warszawa 1998;
S. Szer, Prawo cywilne. Część ogólna, Warszawa 1950;
J. Wasilkowski, Zarys prawa rzeczowego, Warszawa 1963;
A. Wolter, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1963;
A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2003;
S. Wronkowska, Analiza pojęcia prawa podmiotowego, Poznań 1973;

LITERATURA PODSTAWOWA

- B. Ziemianin*, Prawo cywilne. Część ogólna, wyd. 3, Poznań 2003;
C. Żuławska, Zasady prawa gospodarczego prywatnego, Warszawa 2007.